

4. huhtikuuta 2018

Pohjoismaiden työ kestävän kehityksen 14. tavoitteen parissa

Kirjallinen tiedonanto Pohjoismaiden neuvostolle 10. huhtikuuta 2018 pidettävän teemaistunnon keskusteluun Pohjoismaiden tekemästä työstä YK:n kestävän kehityksen 14. tavoitteen parissa.

Johdanto

Pohjoismailla on hyvät edellytykset saavuttaa kestävän kehityksen 17 tavoitetta vuoteen 2030 mennessä. Kansainvälisissä 17 tavoitetta koskeissa analyysissäkin Pohjoismaat sijoittuvat kymmenen parhaan maan joukkoon, ja Ruotsi, Tanska ja Norja ovat usein kolmen kärjessä. Huolimatta näistä hienoista sijoituksista ja arviointituloksista, kestävän kehityksen tavoitteiden täydellinen ja onnistunut täytäntöönpano vaatii myös Pohjoismaissa sitä, että tiedostetaan ja tunnustetaan heikkoudet ja asiat, jotka jarruttavat tavoitteiden täydellistä saavuttamista. Monet tavoitteista aiheuttavat haasteita useimmille tai kaikille Pohjoismaille, joten yhteistyöllä voidaan saada synergia vaikutuksia.

Meri ja meren ekosysteemit ovat asialistan kärjessä kaikissa Pohjoismaissa, jotka myös edistävät asiaa aktiivisesti ja ovat johtoasemassa sekä kansallisesti että kansainvälisesti. Pohjoismailla on kuitenkin myös haasteita Pohjolan eri merialueilla. Jos lähtökohtana on kestävän kehityksen tavoite 14, vedenalainen elämä, tavoite toteutuu hieman eri tavalla eri Pohjoismaissa. Joillakin mailla on merialueiden suojeluun liittyviä haasteita, kun taas toisilla haasteet liittyvät liikakalastukseen, meren tilaan sekä rannikkovesien suojeluun. Muovin ja mikromuovin aiheuttama roskaantuminen on osoittautunut Pohjoismaiden yhteiseksi haasteeksi. Yleisesti ottaen Pohjoismailla on suoria tai epäsuoria merialueiden suojeluun liittyviä ongelmia. Maiden välillä on eroja siinä, miten ne hyödyntävät merta ja miten riippuvaisia ne siitä ovat, mutta tutkimukset viittaavat siihen, että Pohjoismaiden tulee yleisesti ottaen pyrkiä meren kestävämpään hyödyntämiseen.

Maiden tilanne

Seuraavassa on lyhyt yhteenveto maiden tekemästä työstä sekä haasteista, mahdollisuuksista ja käynnistetyistä aloitteista, jotka liittyvät kestävän kehityksen tavoitteeseen 14. Teksti perustuu maiden YK:lle toimittamaan kansalliseen raportointiin kestävän kehityksen tavoitteiden parissa tehdystä työstä sekä tietoihin Ahvenanmaan, Färsaarten ja Grönlannin vastaavasta työstä.

Norja

Norjalla on muun muassa kalastuksen vuoksi läheinen yhteys mereen. Siksi Norja sijoittaa muun muassa tutkimukseen, valvontaan ja merten aluesuunnitteluun (*Marine spatial planning*). Norja arvioi Barentsinmeren ja Norjanmeren tilaa hyväksi (*overall*

good), sitä vastoin Pohjanmerellä ja Skagerrakissa ihmisen aiheuttamat vaikutukset näkyvät selkeästi. Rannikkovesiä säädelään vesipuidedirektiivillä. Suurina mereen kohdistuvina uhkina Norja tuo esiin mereen pääsevän jätteen ja mikromuovin. Norja on korostanut muun muassa YK:ssa sitä, että ongelmaa on käsiteltävä maailmanlaajuisesti. Norja toimii sekä kansallisesti että kansainvälisesti aktiivisesti meren roskaantumisen ja mikromuovin leviämisen vähentämiseksi. Lisäksi Norja korostaa muita haasteita, kuten rannikkoalueisiin kohdistuvaa painetta, ilmastonmuutoksen aiheuttamaa lisääntyvää tutkimustarvetta sekä innovatiivista ympäristöteknologiaa. Maa arvioi, että meriympäristön hallinnointi on keskeistä, ja Norjassa on muun muassa perustettu kansallinen neuvontapaneeli laittoman kalastuksen torjumiseksi. Norjassa pyritään myös saamaan maan asiantuntemus ja tieto kehitysmaiden käyttöön. Esimerkki tästä on uusi ohjelma *“Fish for Development”*, jonka hallitus käynnisti vuonna 2015 tarkoituksena lisätä ja vahvistaa Norjan kehitystyötä.

Suomi

Suomi on käynnistänyt kansallisen Agenda2030 toimintasuunnitelman. Sekä poliittiset että lainsäädäntötoimet samoin kuin kansainväliset ja kansalliset sopimukset ovat perusta Agenda 2030:n toteuttamiseksi. Suomessa priorisoidaan erityisesti yhteiskuntasitoumuksesta tavoitteiden toimeenpanemiseksi. Vuonna 2013 hallitus laati *Kestävän kehityksen yhteiskuntasitoumuksen*, joka on visio Suomelle, jonka haluamme vuonna 2050. Visiota tukevat monet suomalaiset yhteiskunnalliset toimijat. Suomi on aloittanut kestävän kehityksen tavoitteen 14 toimeenpanon suhteellisen maltillisesti, mutta tavoite on otettu huomioon, ja käytännössä Suomi pyrkii saavuttamaan tavoitteen meristrategiadirektiivin (*Marine Strategy Framework Directive*) kansallisen täytäntöönpanon yhteydessä, HELCOM-työssä ja monenvälisissä ympäristösopimuksissa, kuten CBD ja IMO sekä Arktisen neuvoston työssä. Monet aiemmin mainituissa sopimuksissa ja direktiiveissä olevista tavoitteista sisältyvät myös kestävän kehityksen tavoitteeseen 14, ja Suomi pyrkii aktiivisesti toteuttamaan ne. Suomella on tällä hetkellä Arktisen neuvoston puheenjohtajuus ja HELCOMin puheenjohtajuus vuoden 2018 kesäkuusta lähtien. Suomi sijoittui toiseksi HELCOMin *Baltic Sea Action Plan* -suunnitelman toimeenpanovertailussa, jonka Maailman luonnonsäätiö julkaisi Brysselissä 2018 järjestetyssä HELCOMin viime ministerikokouksessa.

Tanska

Tanska tähtää siihen, että vuoteen 2020 mennessä ylikalastus, luvaton kalastus ja haitalliset kalastuskäytännöt saadaan tehokkaasti säädeltyä. Lisäksi Tanska aikoo ottaa käyttöön tieteelliseen näyttöön perustuvia hallinnointisuunnitelmia, jotta kalakannat saadaan palautettua tasolle, joka varmistaa mahdollisimman suuren kestävän tuoton. Tanskassa kalataloutta säädelään siten, että Tanskan kalakannat pysyisivät biologisesti kestävinä EU:n luonnonvarojen suojelupolitiikan mukaisesti. Tanskan kalataloutta säätelee suurelta osin EU:n kalastuspolitiikka, jossa kullekin kalalajille määritellään vuosittainen saaliskiintiö.

Ruotsi

Ruotsi on hyväksynyt YK:n merioikeusyleissopimuksen. Lisäksi Ruotsi päätti vuonna 2016 käynnistää toimet, joilla suojellaan vähintään 10 prosenttia maan merialueista.

Ruotsi käynnisti Fidžin kanssa New Yorkissa pidetyn YK:n merikonferenssin kesäkuussa 2017. YK:n merikonferenssin tavoitteena oli edistää toimenpiteitä, jotka ovat välttämättömiä kestävä kehityksen 14. tavoitteen toteuttamiseksi. Lisäksi Ruotsi rahoitti vuonna 2017 kansainvälisiä aloitteita, joihin kuuluvat kestävä kalastus YK:n Elintarvike- ja maatalousjärjestön (FAO) kautta, suojeltujen alueiden kestävä hallinnointi yhdessä paikallisväestön kanssa, merijätteen vähentäminen YK:n ympäristöohjelman (UNEP) kautta sekä meriä ja ilmastoa koskevan työn vahvistaminen Kansainvälisen luonnonsuojeluliiton (IUCN) kautta. Ruotsi pitää Itämeren, Skagerrakin, Kattegatin ja Pohjanmeren rehevöitymistä suurena haasteena. Aloitteita meripäästöjen vähentämiseksi on jo käynnistetty, mutta Ruotsissa arvioidaan niitä tarvittavan lisää. Ruotsin lisähaasteena ovat myös rannikkovesien korkeat elohopeapitoisuudet. Mitä tulee kalastuksen sääntelyyn, Ruotsi on tehnyt aloitteita liikakalastuksen säätelemiseksi esimerkiksi kiintiöjärjestelmin turvatakseen kestävät kalakannat.

Islanti

Islannin pääministerin kanslialla on päävastuu kestävä kehityksen tavoitteita koskevan työn koordinoinnista tiiviissä yhteistyössä kunkin sektorin ministeriön kanssa. Islannissa julkaistaan keväällä 2018 islanninkielinen tilanneraportti. Tarkoituksena on raportoida kestävä kehityksen tavoitteista YK:lle vuonna 2019. Raportin laatimisen yhteydessä kestävä kehityksen tavoitteita on priorisoitu sekä kansallisessa työssä että kansainvälisessä yhteistyössä. Kaiken kaikkiaan priorisoidaan 62 tavoitetta. Priorisoidun tavoitteiden takana on hallituksen politiikka. Islannin kannalta meri ja meriympäristö muodostavat yhden priorisoiduimmista osa-alueista sekä kansallisesti että kansainvälisissä yhteyksissä. Kansallisen työn keskiössä on meren roskaantumisen estäminen ja erityisesti muovin ja muovituotteiden joutuminen mereen. Merten happamoituminen on myös tärkeä aihe, jonka tiimoilta Islanti toivoo vahvempaa ja tiiviimpää tutkijoiden välistä yhteistyötä muun muassa sen vuoksi, että saadaan lisätietoa ilmastomuutoksen ja merten happamoitumisen välisestä vuorovaikutuksesta. Myös arktiset merialueet ja ympäristömyrkyt ovat erityinen huolenaihe. Vuosittainen päätös saalisikiintiöistä perustuu tutkimukseen, ja Islannissa on onnistuttu perustamaan järjestelmä, joka turvaa kalakantojen lisääntymisen ja ehkäisee laitonta kalastusta. Kansainvälisessä yhteistyössä Islanti korostaa erityisesti merten luonnonvarojen suojelua ja kestävä käyttöä muun muassa kehottamalla niitä maita, jotka eivät vielä ole täytäntöönpanneet kansainvälisiä sopimuksia, kuten UNCLOSia, tekemään sen. Yhdistyneiden kansakuntien ohjelma *UNU Fisheries Training Program* on tärkeä osa Islannin kehitysyhteistyötä. Ohjelman tavoitteena on välittää teknologiaa ja tutkimustietoa kehitysmaiden nuorille asiantuntijoille, jotta he voivat tukea kestävä kalastusta ja kalataloutta kotimaissaan. Tähän mennessä lähes 400 asiantuntijaa on osallistunut ohjelmaan.

Grönlanti

Tiedon lisääminen on tärkeä osa kestävä kehityksen 14. tavoitteen parissa tehtävää työtä. Siksi Grönlanti tukee tutkimushankkeita, joissa kootaan tietoa meriympäristöstä ja merestä ja parhaista käytännöistä sekä kansallisesti että kansainvälisesti. Merten luonnonvaroilla on keskeinen merkitys Grönlannille. Luonnonvarojen kestävä hyödyntäminen pyritään varmistamaan ja Grönlannissa laaditaan parhaillaan tietee-

liseen näyttöön perustuvia hallinnointisuunnitelmia. Grönlannin priorisointien keskiössä on alkuperäiskansojen oikeuksien huomioon ottaminen merten hallinnoinnissa. Syyskuussa 2016 Grönlannin hallitus päätti uudesta kansallisesta kestävä kasvun suunnitelmasta.

Färsaaret

Ympäristöllä ja varsinkin merten luonnonvaroilla on suuri merkitys Färsaarille. Joulukuussa 2017 Färsaarten hallitus päätti kalastusuudistuksesta, jossa keskitytään muun muassa kestävään kalastukseen ja kalakantojen säilyttämiseen. Färsaarten maakuntahallitus on päättänyt kehittää kansallisen suunnitelman kestävä kehityksen tavoitteiden saavuttamiseksi maan politiikassa.

Ahvenanmaa

Ahvenanmaalla on verkosto www.bärkrat.ax, joka koostuu julkisen sektorin, kansalaisyhteiskunnan, elinkeinoelämän ja akatemian edustajista ja joka koordinoi Ahvenanmaan työtä kestävä kehityksen tavoitteiden toteuttamiseksi. Erityisesti 14. tavoitetta varten Ahvenanmaan maakunnan hallitus on päättänyt, että vähintään 10 prosenttia rannikko- ja merialueista tulee suojella ennen vuotta 2030. Sen lisäksi hallitus laatii parhaillaan muovia ja mikromuovia koskevaa ympäristöstrategiaa.